

Bidrag
till
Christiern Pedersens Historia.

Ur Malmö-Rådhusarkif meddelade

af

C. Sonnenstein Wendt.

Christiern Pedersen var en saa grunddansk Natur, en saa ædel Karakter og endelig en saa ypperlig Skribent, at enhver Oplysning om hans hidtil kun ufuldstændigt bekjendte Livsforhold kan vente at blive modtagen med Interesse. Efter Aarhundreders Forløb ere hans Skrifter atter overgivne i danske Læseseres Hænder, og det er at haabe, at den Mand, som saa længe og saa flittigt har syslet med Christiern Pedersens Skrifter, ogsaa vil forsøge at male os hans Billede med de rette Farver. De Stykker, Hr. Boghandler Sonnenstein Wendt i Malmø her har draget frem for Lyset, have ikke været Hr. Kand. Brandt ubekjendte, da han i sin Tid selv har gennemgaaet en Del af Malmø Raadstuarchiv; da Dokumenterne imidlertid nu tilstilles os i omhyggelige Afskrifter og forsynede med gode oplysende Anmærkninger, tage vi ikke i Betænkning at optage dem her i Samlingerne, i Haab om maaske fra samme Haand at modtage flere Efterretninger om Reformatorerne i Malmø og andet, der kan tjene til Oplysning for den danske Kirkehistorie i Reformationstiden. Af Gehejmearchivets Samlinger har jeg tilføiet et Par Smaating, der vedrøre samme Forhold, som de her meddelte Aktstykker.

H. R.

Det är bekant, att man om denne i Danmarks litteraturhistoria så märkvärdige mans lefnads omständigheter i allmänhet haft särdeles torftiga underrättelser, i synnerhet, hvad angår hans sista lefnadsår, ända tills att Etatsråd Jacobsen i Helsingörs gamle »Tingböcker» påträffade några bidrag till skingrande af det mörker, som dittills legat öfver desamma. Af hvad han derur meddelat vet man, att Christiern Pedersen tillbragte de sista tio åren före sin död hos en släktinge, presten Peder Andersen, i Helsinge och att han der aflidit 1554, såsom redan Hvitfeld uppgifvit. Det har dock alltid synts förunderligt, att han från denna icke korta tidrymd af sitt skiftesrika lif icke efterlemnade de ringaste spår af den stora litterära verksamhet, som utmärker hela hans föregående lefnad. Så väl om orsaken härtill, som om andra omständigheter rörande Christiern Pedersen, äro åtskilliga upplysningar att hemta af i Malmö-Rådhusarkif befintliga handlingar, hvilka hittills i detta ändamål aldrig varit begagnade. Då dessa upplysningar icke torde vara utan intresse, meddelas här nedan de Rådhusprotokoller, hvari de i synnerhet innehållas, jemte några af meddelaren dertill fögade anmärkningar.

▲

I. *Vindisbyrd hans burmester Johan mermand oc Johann gock gaffue bastian offuer her peder y helsingør.*

Vij Borgemestere oc Raadt vtj mallmø oc valentin kiøler Byfogitt her Samestedis gjør alle vitterligt oc kendis mett thette vortt obne breff att aar &c 1554 fredagen then tiugende dag Julii vor skickitt for oss vppaa vortt Raadhuss vor mettborgere bastian hiilsebroch ¹⁾ oc mett hannom hans burmester Johan mermand oc Johan gock som han hagde for oss y Rette kalle ladett oc badtt oc formanede thenom forr guds oc rettferdigheds skyldtt att the ville sige berette oc bestaa for oss huess the hoess verritt oc paa hørtt hagde nogen føiige tiid siiden forledenn emellom

hanom oc her peder andersszøn²⁾ paa helsingørs Raadhussz huilcke forne iij dannemendtt nu y dag her framginge Samptligen oc huer besynderligenn mett vdstracte arme oc opracte fingre suore vidtt gud oc theris siel salighedtt att mondagen nest sancte hans baptiste dag (d. 25 Juni) sist forledenn hagde the hoess staaett paa helsingørs Raadhussz tha ther samme dag ting hollitt vor oc paa hørt att en prest Vidt naffn her per andersszøn aff helsingør tiltalede forne bastian ther for Rette mett en handskrifft lydendis att Salige mester Cristen pedersszøn Canich vtti lundtt sculle verre hanom jc Jochom daler skyllig som hann nu krefide forne bastian ther for Rette oc vor begierrindis att kome till sin bethalning aff hanom effther forne mester Cristen, her till sculle haffue suarett same dag Sigendis kierre her peder huorledis sculde thette till gaa eller verre kunde effther thii att then tiidtt jeg bethalde ether till som huess deell y føre haffue krafft effther Benembde mester Cristen døder vor, Tha adspurde jeg ether om y haugde nogre flerre handskrifftther mester Cristen ether paa skyllig vorr, Tha suarede y paa then tiid ney attj ingen ythermere handscreffter hagde, Saa spør jeg ether endtt nu att y dag om y the ordtt bestaa ville attj tha benecte de alle ythermere handscreffter att haffue paa mester Cristen eller icke haugde, tha forne mester peder suarett oc saugtt ther obenbare ney till att han aldrig hagde benectedtt same handskrifft eller sagtt the ordtt nogentiid y alle sine dage, sculle tha forne bastian framlagd en sølsked mett benembde salige mester cristens signette paa som han hagde sagtt att benembde her peder oc han y en liiden lerritts posze indbeseglitt hagde thett første han saa hinde effther mester Cristens dødt hieme til forne her peder anderszøns, oc bedendis the dannemendtt borgemester oc raadt oc kongens fogitt i benembde helsingør vell att offuer læse og granske om same breff paa forne jc daler kunde verritt, beseylitt mett forne Signeths skedtt eller oc ey oc hagde forne Borge-mester og raadtt eller fogedenn intiid villitt eller kunde sige

ther vppaa eller saa vor eller icke men bastian hagde staett oc bøett sig y alle rette mett Samme her peder andersszøn offuerbødig att ville leditt huess lougen oc retten hanom forre funditt haugde, tha hagde forne her peder forskutt sig ther efran oc for sine tilbørlige dommere the høglerde vttj Kiøbinhagn ³⁾. Thessz thill ythermere (!) att forne dannemendtt vore mettborgere nu her y dag berett oc Suorett haffue att forne tingdag vttj bede helsingør saa for borgemester raad oc kongens fogitt ther samestetts emellom forne her per andersszøn oc bastian til gick oc skede som foruit staar haffue vij vitterligenn laditt trøcke vortt stads Secrett her neden for thette vortt obnne breff Som er giffuit oc screfuit aar dag oc stett som foruit staar.

1) Bastian Hülsebroch, borgare i Malmö, som var gift med Christiørn Pedersens dotter Anna, förekommer ofta i Rådhusprotokollerna för åren 1552 till 1556, dels som närvarande på Rådhuset, dels som part i en mängd rättegångar, i synnerhet om Christiørn Pedersens qvarlåtenskap¹. Efter sistnämde år förekommer han sällan², men „Anna Bastians“ omnämnes flerstädes. Hennes mormoder, Christiørn Pedersens svärmoder,

¹ I Tegnelse over alle Lande Nr. 4, Fol. 390 findes følgende Notits: „Bastian Hulsebroch fik steffningh offuer Sander Leyell, for een gaardt liggendes wdj Helsingør, szom hannum tilfald epther mester Christiørn perssens Død, att møde wdj Køpenhaffn, til sanctj hans mitzommers dagh først kommendis“ (Aar 1554).

² At han levede endnu 20 Aar efter, ses af et Skøde, hvoraf her meddeles et Uddrag: 1574. 5 Juli. Borgemester og Raad i Helsingør bekjender, at for dem var skicket Bastian Hulsebroch, Borger i Malmö, og lod sig forstaa, at have et Stenhus, der i Helsingør liggendes sønder ud med Stengaden, som han for nogen Aar siden bekom af sin Hustrus Fader, sl. Mester Christiørn Pedersen, for-dum Kannik i Lund, og som Hans Hoffmand, Borger der i Helsingør, før tilhørte. Om bemeldte Gaard havde der en Tidlang været Trætte imellem Fru Gjørvel Gyldenstjerne og fornævnte Bastian, som nu var bilagt, og Gaarden af hende til bemeldte Bastian overladt, hvilken nu solgte og skødede den til Peder Oxe til Gissel-feldt, Danmarks Rigets Hofmester. (Stærkt beskadiget Orig. paa Pergament i Topogr. Saml. i Geh. Arch.)

lefde ännu 1555 och var enka efter en borgare vid namn Jacob Michelsen. Äfven med henne förde Bastian Hülsebroch rättgång og påstod, att hon icke gjort Christiern Pedersen rätt efter sin allidne man, men han kunde inför rätta icke bevisa detta påstående. Christiern Pedersens hustru, med hvilken denne sannolikt gift sig omkring 1532, omtalas ingenstädes i protokollerna. Hon hade förut varit gift med en borgare i Malmö, som hette Christoffer Mattssön.

2) På hvad sätt denne Peder Andersen var i släktskap med Christiern Pedersen finnes ingenstädes någon upplysning om.

3) Af Helsingörs Tingböcker ser man också, att Biskop Peder Palladius sjelf en gång mötte på Helsingörs Byting i anledning af denna sak (Historisk Tidskrift III, 629).

II. *Vindisbyrd om nogre spørsmael bastian hülsebroch hagde til christoffer bartt.*

Vij efftherne Borgemestere oc Raadtt vtti mallmø oc valentin kiøller Byfogitt her Samestetts Giør alle vitterligt oc kendis mett thette vortt obne breff att aar &c 1555 mandagen then xiiii dag Januarii vor skickitt for oss vppaa vortt raadhuus vor mettborgere bastian hylsebrog oc mett hanom en vng karll viidtt naffn cristoffer baartt om trette the till samen haugde om then gaffue Salige mester cristenn sculle haffue giffuitt forne cristoffer the iiiie daler mester hans vingordtt vor hanom skyldiig for thett prenterii han hannom affkiøfft haugde⁴⁾ oc tha eblantt andre ordtt oc tale thennom emellom beløbe adspurde bastian cristoffer om tisse efftherne ærender, oc vor første Spørsmall om huem same gaffue breff hagde schreffuitt, ther til suarede cristoffer att Lasse hoffmands søn aff helsinge thett schreffuit hagde. Anditt spørsszmaall om cristoffer haugde nogen løn faaett for sin thienniste fra then første tiidtt han till mester cristen kom eller oc ey, Ther till suarede han att nogentiid effther bibelen vorr trøet tha betalade han hannom nogitt for then dell han hanom tha skyldiig vor. Treddie Spørsmall om forne mester cristenn hagde giortt

nogen forening mett hannom om nogen aars lønn eller icke ther han haffue sculle, Her till Suarede benembde cristoffer hartt ney huilckitt bastian hannom dog Strax beuiseligtt gjorde mett cristoffers eigen handscrefftt att mester cristenn haugde loffuitt hannom viii daler om aaritt vdenn naar han arbeide paa prenteriitt tha sculle han haffue xii daler om aaritt som trækkerin sculle giffue hanom⁵). Ffjerde Spørmaall om cristoffer haugde schreffuitt thett vittninsbyrds breff som her peder haugde giffuitt forne lassz hoffmand y helsinge torstagen effther dionisi (12 April) 1554 effther forne mester cristens mund paa the gaffue oc gelde breff som mester cristen skulle same tiidt haffue tilgiffuitt forne lass hoffmand som bastian hagde sametiiddt then vidissa ther vdaff, Suarede han ther till ney att han thett icke screffuitt haugde eller affuiste huem thett screff. Andenn moeds dag ther effther the igen her vppaa forne vortt raadhuuss indttkomme som vor fredagen then xviii dag Januarii adttspurde benembde bastian forne cristoffer om han affuiste huem thett breff haugde schreffuit som forne her peder aff helsinge kraffde hannom the hundrede Jochoms daler mett, tha suarede hann att benembde lass hoffmands sønn thett screffuit haugde samme dag. Same dag forspurde sig oc benembde bastian hoes forne cristoffer om han viiste nogett aff en staab forgyllt indenn oc vden mester cristen aathe oc vor gjortt som ett vinfadtt oc kunde skilles att mitt offuer, her vppaa gaff han forsuar att han icke viiste aff nogen staab vden en forne her peder haugde vor aff kober oc then saugde her peder att mester cristen haugde giffuitt hannom thett første han kom till hannom. Treddie gang forne bastian oc cristoffer komme for oss paa benembde vortt raadhuuss som vor mondayn effther kyn-dellmøsse (4 Febr.) bespurde han cristoffer att om nogre alune skind om the vore y thett forne gaffue breff mett bestembde, ther suarede han ney till men vtti ett anditt liditt breff for sig selff oc dog attligeuall vnder then same gaffue mett giffne, Thessligeste spurde han oc saa forne

cristoffer att om nogitt affuiste huo som monne haffue reffuitt the handschriffte sønder som lyde paa hermen veiigere tha saugde han ney oc intid viide ther aff, fremkallede tha bastiann en dannequinde gundell anders guldsmids oc bad oc formanede hinde att ville Siige oc bestaa huess hinde ther om beuiist vor oc hun fremgick oc laugde sine hender paa sitt brøst bedendis sig saa gud till hjelpe att hun hoess vor en gang y forne helsinge oc ther paa hørde att cristoffer saugde att mester cristenn haugde self befalitt hannom paa sin sotte seng att riffue them sønder. Thessz till ythermere vittnisbyrdtt att saa her y forgangne mods dage for oss berett oc bekenntt er thett vittne vij mett vortt Stads Secrett her neden for trøct Som er giffuitt oc schreffuitt siste mods dag som foruitt staar.

1) Här af bekräftas Molbechs antagande i sitt Program om Bibelöfversättningen (pag. 44 noten) att Christiern Pedersen egt eget boktryckeri och sjelf tryckt sina i Malmö under åren 1532 til 1534 utgifna skrifter. När hans verksamhet i Malmö upphörde och han derifrån afflyttade, kan icke med visshet bestämmas. Af Hvitfeldts berättelse (Christian III:s Historia vid år 1554) finner man att han under Grefvefejden var sekreterare hos Jörgen Kock. Sannolikt har han straxt efter Grefvefejdens slut eller omkring 1537 öfverflyttat till Köpenhamn för att helt och hållet egna sig åt bibelöfversättningen och då försålt sitt tryckeri till Hans Vingordt. Väl finner man af Altargodsens räkenskaper för 1538, som ännu finnas i behåll, att Christiern Pedersen egt en „sten boedt vñ the høyge kramboder“ och ett hus, beläget mellan båda „fergestrederne“ i Malmö, för hvilka han i jordskyld tillsammans betalade 20 mark, men deraf kan man icke med visshet sluta, att han ännu detta år var i Malmö qvarboende. För åren 1539 till 1547 finnas numera inga Altargodsens räkenskaper, men i de för åren 1548, 1549 och 1554 anmärkes om Christiern Pedersens hus, att de stodo öde och att ingen jordskyld var erlagd. Några år sednare blef huset utlagdt till gata.

5) Denne Christoffer Barth är sannolikt densamma, som sedermera var boktryckare i Köpenhamn, der han 1560 tryckte

Henrick Smiths „Tavle og Register“ och „Luthers fortale“ till Bibeln.

III. *Breff om suar paa the spørsmål bastian hiilszebroch hagde til sagtt cristoffer bartt.*

Vij Borgemestere oc Raadtt vttj mallmø oc valentin kiøllerr Byfogitt her Samestetts Gjør alle vitterligtt og kendis mett thette vortt obne breff att aar &c 1555 mandagen nest effther kyndellmisse (d. 4 Febr.) vor skickitt vor mettborgere bastian hulsebroch oc mett hanom cristoffer bartt aff kiøbenhavn for oss vppaa vortt Raadhussz att aname the vittnisbyrdtt paa nogre spursmaall som han her till forne cristoffer giortt haugde, vor tha bastian bastian begierendis att dømme forne cristoffer oc sig emellom om thett tiltall som the y forgangne Rettere dage her indførtt haugde om then gaffue saliige mester cristen sculle haffue giffuitt forne cristoffer oc mett spørmaall om same gaffue sculle verre giffuitt loughigen eller oc icke, Bleff tha bastian her aff Raadhussitt befallitt till att tage nogre vuilldiige oc skellige dannemendtt oc lade verdere oc sette paa schriffitt ald then dell bastian haugde foitt oc anamitt effther forne mester cristenn oc thett presentere her for Rette første mods dag igenn huilkiitt han oc saa gjorde oc mett sig haugde tisse efftherne danne-mend som same gotts verderitt och opscreffuitt haugde som vor her tyge predicanter⁶⁾ her oluff prentther⁷⁾ hans burmester villum vattssz oc Johan mermandtt som muntligen bestode her for Rette same verdering oc gottsis Register⁸⁾ oc then dag møtte icke forne Cristoffer mett vtti Rette oc thet for kunde ingen Rett eller dom thervppaa gaa eller affsigis. Thes till ythermere vittnisbyrdtt haffuer vij vitterligenn ladett trække vortt Stads Secrett her neden for som er giffuitt oc schreffuitt aar dag oc stett som foruitt staar.

6) Denne „Her Tyge predikanter“ var Tyge Asmundsen, som sedermera 1560 blef Superintendent i Lund och 1554 före-kommer som predikant i Malmö. Han har för detta sednare år underskrifvit Altargodsens räkenskaper Allhelgonadagen och St.

Petri Kyrkas räkenskaper den 30 Nov. med dessa ord: „ego Tychicus asmundi manu propria subscribo“. I Malmö fanns på den tiden vanligen, utom „Sogneherren“ trenne „predikanter“ eller, som det ofta heter, „metthienere vtj herrens ord.“

7) Han hette Oluf Ulriksen och var, som bekant är, boktryckare i Malmö redan 1529.

8) Det vill af detta och föregående synas som Christiern Pedersens vilkor ingalunda varit så ringa mot slutet af hans lefnad, som Molbech antager (Hist. Tidskrift III, 628 och Nyt Hist. Tidskr. V, 284). Han befinnes hafva egt icke obetydliga fordringar och fastigheter, och det är att beklage, att icke Christoffer Barth mötte denna rättegångsdag, då väl protokollet kommit att innehålla mera härom. Af ett annat protokoll ser man, att Bastian Hiilsebroch för en skuld af 1100 mark lybske till Giert Ryther från Lübeck pantsatte köpebrevet å en gård i Helsingör vid „Fergestreditt“, som af han ärft efter Christiern Pedersen, „hanns hustruis sallige fader“, och hvilken gård förut tillhört Hans Hoffmand. Af det följande kan man lätt finna orsaken till oredan i Christiern Pedersens affärer.

IV. Borgemestere oc Raad forsküde bastians hulszebrochs klage aff christoffer for iiij^e Ryns gyldene for høyere domer.

Vij Borgemestere oc Raadt vtjtj mallmø^e oc Jens Kellszøn Borgemester som then dag sad y fogedenns Stett gjørre alle vitterligtt oc kendis mett thette vortt obne breff att aar &c 1555 fredagen then tredde dag maij vor skickit for ossz vppaa vortt Raadhussz vor mettborgere Bastian hiilsebroch paa then ene oc en vng karll viid naffn cristoffer bartt som thiente salige mester cristenn pedersszønn fordom Kannich vtjtj lundtt vppaa then anden siide om nogen trætte oc dele thennom emellom om iiij^e Jochoms daler hans vingord aff kiøbenhagn mester cristern skyllig vor for thett prenterii han hannom affkiøfft haugde oc Benembde mester cristen sculle haffue giffuitt samme cristoffer tha han laa paa sin sotte seng oc mente forne bastian att Same gaffue icke sculle verre saa skelligen giffuen effther lougen

oc som tilbørligtt vorr oc vor begierindis att cristoffer ville lade thett gaffue breff ther vppaa giffuitt vor komme her y dag for Rette mett huessz anden ythermere beuisning han haugde att suare hannom mett effther thii att thett vor beggis theris tacte dag som the baade viidtagitt oc samtøchtt haugde, her till Suarede forne cristoffer oc berette att samme gaffue breff vor vtj Kiøbinhagn hoes Jesper olsszøn oc haugde ilfornn vtj vinter haught thett her for Rette oc saugde sig icke altiiddt saa att kunde thett bekomme naar han ville thii thett vor fra hans hender oc vtj forne Jesper olsszøns verge som han thett oppgiffuitt haugde men saugde att thett dog sculle altiid findis tilstæde oc (y) alle Rette om ythermere behoff giordis men laugde y Rette ett offuett Beseglitt breff vnder stads secrett vtj kiøbinhagn lydendis att nu y vinter forleden haffuer verrett for borgemestere oc Raadtt ther samestetts try vittnisbyrdtt som haffue ther berett suoritt oc vittnitt att the haugde hoes verritt oc paa hørtt vtj hellsinge then tiid mester cristen sculle saaledis haffue giffuitt same cristoffer forne gaffue oc her mett mente sig att haffue beuis skell oc Rett noch till same gaffue som han paa thenne tiiddt mett liide oc vndgielle ville, Besuerrede sig tha bastian att han icke hagde hoes verritt ther for Rette mett samme vittnisbyrdtt oc ther for lodtt sig tække att the effther kongelige may: Reses oc ordnands icke saa tilbørligen vorre gangne att han thennom plictig vor att liide eller vndgielle, Tha suarede cristoffer att han thenom for vinterens leylighedtt icke kunde hiid offuer bekomme men sculle dog vell verre tilstæde naar viidere behoff giordis, attspurde tha framdelis bastian forne cristoffer om thett breff han till forn haugde saught her for Rette att haffue paa the xxij Jochom daler for the alune skind, Bestod tha cristoffer oc velle kende nu som till forn att samme alune skind vore oc vtj forne gaffue mett dog paa ett liiddt breff for sig selff huilekitt han saugde att forne Jesper olsszøn oc mett haugde som oc vell altiiddt sculle tilstæde findis, Tha for saadanne løsse ordtt oc suar som

cristoffer fran sig gaff sameledis for thij att bastian tillforn attspurtt cristoffer her for Rette om han nogentiidtt haffuer verritt forentt mett salige mester cristen om nogen Beskeden aars lønn oc han ther haugde suaritt kortt ney till end dog att bastian hanom thett strax offuer beuiiste mett hans eigen handschrift oc saa att forne cristoffer haffuer oc bestaaett att en anden mester cristens dreng las hoffmands søn Jørgen hagde saa vell schreffuitt forne gaffue breff thett mester cristen cristoffer giffuitt haugde som han oc screffuitt haugde the falske breffue las hoffmandtt haugde ther bastian her y Rette hagdt haffuer vor bastian Befrøctendis att the ene breffue kunde saa vell verre falske som the andre thesligeste att bastian haugde mett bref oc segll beuiist att salige mester cristenn icke haugde verritt vedtt sin rette sind oc forstand fra then tiid han fick sin siugdum i kiøbinhaggn⁹) oc till then tiidtt han ther aff foer oc haugde end samme siuge then tiid han kom till helsinge oc forne breffue ther sculle giorde oc gangne verre oc saa effther thii att bastian oc beuiste mett her peders aff helsinge eigitt breff oc segll att han effther mester cristens dødt haugde haugt mester cristens signette skedtt hoes sig intil bastian tiid kom oc anamade hinde Befrøctede han sig oc saa att ther motte mögitt thessz emellom mett beseglt verre som icke binde oc hanom till scade oc forderff kunde verre oc for then sag skyldtt oc forbede alle orsager oc leyligheder beclaugede bastian hordeligen att hanom sculle kunde verre skett suig oc bedrergerii oc sette her mett vtti Rette om forne gaffue samptt forne article alle kunde verre saa rett mett tilgaaett oc handliitt som thett sig egede oc han plic-tug vor att liide oc vndgielle eller oc icke. Ta effther tiltall gensuar breff og segll som y Rette vorre mett mange adskillige ordtt oc thale som thennom for ossz vppaa begge parthe emellom beløffuitt haffuer kunde vij icke Rett besinde eller forstaa att her scall Retteligen skelligen oc tilbørligenn mett handlitt oc tilgaaett haffue men for saadan tuiffll frøcht oc fare skyld haffue vij sett forne tiiske (!) sager

fra ossz oc ind for høgre oc viisere dommere som her vdinden dybere Retteligere viidere oc ythermere granske oc vdforfare end vij nu giøre kunde, Thessz till ythermere vittnisbyrddt att her saa for Rette skett gaett oc farett er haffue vij vitterligenn ladett trække vor stads Secrett her neden for thette vortt obne breff Som er giffuitt oc schrefuitt aar dag oc Stedtt som foruitt Staar.

9) Häraf torde man lätteligen inse orsaken, såväl till Christiern Pedersens flyttning till presten i Helsinge, som till hans litterära overksamhet under de sista 10 åren af sin lefnad. Sjukdomen har utan tvifvel varit en af det alfvarsamma slag, som för alltid qvarlemnar, om och med ljusare mellanstunder, en själskrafternas förslapping. Denna hans sjukdom har sannolikt inträffat 1543, efter det att han fullbordat öfversättningen af bibeln, hvilken man af Peder Lilles vittnesbörd vet var färdig sednast i början af nämde år. Märkligt blir dock, att han icke tillbringat dessa sina sista lefnadsår i skötet af sina närskylda i Malmö, der som nämdt är hans svärmoder lefde ännu 1555 och Jörgen Kock, hans gamle gynnare, nu åter var i ära och anseende, samt der han väl från sin fleråriga vistelse bort äga flera vänner. Man torde kunna våga den gissning, att Christiern Pedersens hustru, som ingenstädes omtalas i Protokollerna, afidit redan före 1543, att dottern, minderårig, uppfostrats hos mormodern och sedermera blifvit gift med Bastian Hiulsebroch, samt att Christiern Pedersens tillstånd efter sjukdomen verkligen varit sådant, att vistelsen i enslighet och tysthet på landet varit den mest passande.

V. Borgenn bastian hiulsebroch vor begierindis offuer christopher bartt.

Vij Borgemestere oc Raadtt oc Jens kelsszøn Borge-mester som then tiid vor skickitt y fogedens stedtt giør alle vitterligtt oc kendis mett thette vortt obne breff aar &c 1555 mandagen then siette dag Majj vor skickitt for ossz vppaa vortt Raadhussz vor mettborgere bastian hulsebroch oc haugde mett sig en vng karll viid naffn cristoffer Bartt aff kiøbinhagn som hagde vtti forledene dage verritt for

ossz vtti Rette tilsamen oc affuiste for høgre dommere for midels nogen tuiffll som vij drouge vttj same theris sag oc Rettere gang vor tha bastian Begierindis att forne cristoffer sculle sette Borgen att verre tilstæde oc møde huor kongelige maiestatt thenom mett theris sag for hvad som helst domere thett verre kunde hans naade thennom till foruise ville oc her vppaa satte the borgen vppaa bade siide y saa maade at the sculle verre tilstæde paa v vgers tiid effther thesse breffs datum huor oc paa huad sted thenom forrelagtt vordes att møde, oc loffuede oc godsagde for bastian mortin herløff oc hans burmester oc for cristoffer henrich veiger¹⁰⁾ alle Besidne Borgere her vttj malmø. Same dag adspurde Bede Bastian forne cristoffer om han viste huor the vittnisbyrd hade hiemme som nu y vinter hade vittnitt for Borgemester oc Raad vttj kiøbinhagn om then gaffue salige mester cristen pedersszøn sculle haffue giffuitt forne cristoffer paa sin sotte seng oc the nu om y trette verritt haffuer, her till suarede cristoffer att en af them ved naffn nels pedersszøn er y helsinge oc en hed Jep pedersszøn som thien her per andersszøn sogne prest y helsinge en hed villum Jacobsszøn haffuer hieme y søborg en nels Jensszøn ved naffn som vor sogne deynens søn i helsinge huilcken han icke viiste huor findis sculle. Thessz till ythermere vittnisbyrd haffue vij vitterligen &c.

10) Detta var den bekante Henrik Veiger, eller Smith, som han sjelf kallar sig i sina skrifter, då han åter i de i Malmö-Rådhusarkif befintliga handlingar merändels alltid benämnas Henrik Veiger, men på ett par ställen: „Henrik smett veigere.“ Han var också der „veiger“ eller vågmästare, och af stadens räkenskaper, som finnas i behåll från 1550 och följande är, finner man att han i årlig afgift för „vectenn“ betalade til Borgmästare och Råd 60 mark. Han dog 1563, men hans hustru Barabra Ananiasdotter, med hvilken han hade flera barn, öfverlefde honom och omnämnas flera år sednare. Af en rättegång, som Bastian Hiilsebroch hade med en sin granne om deras gårdsrum 1552, upplyses man derom, att Henrik

Veiger och Herman Veiger verkligen voro bröder, hvilket Professor Petersen betvillar (Danske Litterat. Hist. II, 282). Båda bröderna, „henrich smedtt veiigere“ och „hermen veiigere aff kiøbinhagen“ afgåfvo i denna rättegång vittnesmål om belägenheten af det hus, hvilket deras moder „Bente Veigers“ bebodde den tid då de ännu voro barn. Man finner här af, att redan fadren hette Veiger, hvilket namn för öfrigt förekommer på många personer i Malmö och således varit temligen allmänt. Af hvad anledning Henrik antagit namnet Smith är svårt att afgöra, ty det är väl icke sannolikt, att han jemta vågmästare varit smed och verkligen utöfvat detta yrke. Märkligt är dock, att i Kyrkans räkenskaper för 1560 förekommer bland andra utgifter för kyrkospirans återuppbyggande, hvilken afbrunnit „wtj then store tordön“, 10 skillingar till „Barabra Weyers“ för 200 stycken „süm“.

VI. Dom imellom bastiann hulszebroch oc Christopher bartt att Christopher vor Rett att komme sin vindisbyrd oc gaffue breff.

Vij borgemester oc Raadt wtj mallmø och vallenntinn køllir byfogitt her sammesteds Giøre alle witterliggt och kenndis mett thette wortt opne breff, att aar &c 1555 monndaginn sancti olaui dag (d. 29 Juli) war skickitt for oss wppaa wortt Raadhuss, wor mettborgere bastiann hulssebroch paa thenn enne, och enn wnng karll aff kiøbnehaginn cristoffir bartt paa thenn anndinn side, om thenn deelle och trette, som the lennge tiill hobe haugt, och offte tiill forne Innde for oss, mett weritt haffue, om nogenn geld breff, sallige mester christierrn pederssenn, fordm cannick wtti lunnndt, haugde aff hanns winngaardt boge trøckere wtti forne kiøbinnhagenn, lydinndis om nogitt prennterii Redskaff, hann aff mester cristierrn faitt haugde, och fore skyldigh war, huilcke breffue och gieldt, beneffnde mester cristierrn, sculle haffue giffuitt forne cristoffir, for sinn lannge tienniste noginn forledinn tiidth, før enndt hann døde, och beneffnde bastiann mentte att forne cristoffir icke sculle were saa Retteligenn att samme gaffue

och breffue kommenn, som thett segh burde och rett wor, och ther fore nu wdi dagh, som war theris Rette och siste tecte dagh, wellwilligenn aff thennom bodhe, samtøcktt och wiidttagitt, atth føre aldt theris beuiis oc widnisbyrdth her fore, som the mett paa baade sider (haugde), som the mett enndeligenn liide och wwndgielle wille, fremgick tha bennefinnde christoffir, och haugde mett segh, tiisse effterne trei skickellige wittnisbyrdth, som ware niels pedirsenn aff hellsinng y siellannnd liginndis, niels Jennsenn ibidem, och Jep pedersenn, som tienntte sogne prestinn her pedir anndirsenn ther sammesteds, huilcke forne trennde personer bleffue wtti fuldstaffuitt eedt, formanede och forelaugde att sige berette och wittne, huis tennem wtti Rett sanndhed beuist och witterligtt war, om samme sagh, och Icke anderlunnde, enndt the wille forsuare for gudtt almechtiste, och were bekennde for wor herre och konningh huor och naar behoff gøris och om yttermere tillsagtt worde, och samme wittne fremginng samptligenn, och huer besynnderligenn, her nu wtj dagh, med wdstragte armme och opracte finngre, suore wiidt gudt och theris siellis salighedth, att the wore wtti enn stue, paa forne her pedir anndirsenns gaardt, sogne prest y helsinng, som mester christierrnn pedersenn, haugde sinn weriillse, och ther saae och paahørde, the saa well som anndre, flere ther indhe wore, bode menndt och quinndfolck, paa samme thiidt noginn føige tiidt før enndt forne mester christierrnn døde, att samme mester cristierrnn sadt wtti enn slaubenck och haugde nogne breffue wtti sinn handt, och Ragte them forne cristoffer siginndis, her haffuir tu nogre breffue som Jegh haffuir aff hanns winngaardt, boge prentter y forne kiøffnehaffnn, paa thett som hann meg skyllig er thennom wiill Jegh giffue tegh, for tinn tienniste, thu self see tiill, huadt thu ther aff fannge kanndth, oc strax anntuorditt hannom samme breffue, bleff tha bastiann attsportt om hann haffde nogre widnisbyrdt tha suarede hann, atth forne her peder andersenn, som widste mest aff saghenn, thenn

hann haugde loffuitt att wille føre her Inndt, wor bleffuinn siugh och laa paa sinn sotte senngh, Som hann och beuisseligtt gjorde, att saa war, ellers schulle hann well kommitt hiidth, som bastiann menntte att sige, och sagt er annderlunnde tiill, Ta effther tiilltalle gennsuar, breff segiill, och leffuinndis Røst, och witnisbyr som i Rette wore, mett mannge och attskillige ordt och talle, som thennom paa baade sider emellum beløffue och efftherti, att thett nu saaledes, war theris beslutedhe Enndelige och siste tegte dagh, som the tiill forn, samtøct haugde, selffue ther om, paa bode sider, nu, och wdenn ydermere skudzmaall, att liide och wnndgielle wiille, kunde wij Icke annditt finde eller sige ther wppaa, enndt effther forne trennde skellige widnisbyrds lydiillse, er cristoffir Skielligen och Rettelighenn, attkomminn samme hanns vingaards breffue, och samme mester cristiernns gaffue, oc bør then att nyde och beholle, wden saa er att bastiann, kann samme forne widnisbyrdt, Igenn driiffue, oc mett noginn anndinn skiellige beuisninng fremkomme, som thennom Rettelige Rygge kanndt, Tha gaa ther altiit om saa megitt som loug dom och Rett er, tess tiill ytthermere widnisbyr &c¹¹).

11) Med detta protokoll upphör något vidare att förekomma om Christiern Pedersen och tvisterna om hans qvarlätenskap. Sannolikt har Bastian Hiilsebroch icke kunnat åstadkomma någon motbevisning, utan fått åtnöja sig med denna Borgmästare och Råds dom. Lätt är icke att afgöra, om Bastian Hiilsebroch endast var en grälmakare, eller om han hade rätt i sina påståenden; det vill nästan synas, som om Christiern Pedersens omgifning icke stod så alldeles på det rena i sitt förhållande till hans efterlemnade egendom. Sorgligt är det ljus dessa protokoller sprida öfver Christiern Pedersens sista lefnadsdagar. Man ser honom, sjuk och skröplig tillbringa dem i en aflägsen vrå af landet, skiljd från sitt barn och sina närmaste, och bland en måhända kärlekslös omgifning, som med snikenhet sökte åtkomma hvad han under lyckligare tider förvärfvat.